

kor is, ha a végrehajtható az ellenszolgáltatás teljesítését nem igazolta, mivel ennek a végrehajtás foganatosításakor kell bekövetkeznie.

Dr. Vági József.

Jogerős váltófizetési meghagyás érvénytelenítése külön perrel. Azt a kérdést, hogy a váltófizetési meghagyással jogerősen marasztalt alperes (vevő) a váltó alapját képező jogügylet (gépvásárlás) érvénytelenítését külön perrel követelheti-e, a kir. Kúria (3584/33.) a következően döntötte el:

Felperesek fizetési kötelezettsége az említett eljárásból az alperes fizetési meghagyás iránti kérelme és a hozzá csatolt váltó, tehát jogcím nélkül való kötelem alapján állapított meg. A peres feleknek a váltó alapjául szolgáló vételi ügyletből eredő viszonya tehát elbírálást nem nyert és így a felperesek ebből származott kötelezettségének fennállása ítélt dologgá még akkor sem válhatott, ha a felek közvetlen viszonyaira való tekintettel nem voltak elzárva attól, hogy az alperes ellen felhozható kifogásaikat már a váltóperben érvényesítsék. A kibocsátott és jogerőre emelkedett fizetési meghagyás tehát nem akadálya annak, hogy a feleknek a váltó alapjául szolgáló ügyletből eredő jogviszonya ebben a perben elbírálás tárgyává tétessék.

Ennek az indokolásnak súlypontja az, hogy a váltófizetési meghagyás által a feleknek a váltó alapjául szolgáló vételi ügyletből eredő viszonya elbírálást nem nyert.

Ez a kijelentés megáll feltétlenül abban az esetben, ha a váltófizetési meghagyás kibocsátását nem a vevővel közvetlenül szerződő fél, hanem jóhiszemű harmadik váltótulajdonos kérte. Hogy áll azonban a helyzet akkor, ha a fizetési meghagyás kibocsátását a közvetlenül szerződő eladó kérte? Igaz-e az, hogy a vételár megfizetése iránt kibocsátott jogerős váltófizetési meghagyás annak jogerős megállapítását nem tartalmazza, hogy a marasztalás alapját szolgáló jogügylet hatályos és ezzel ellenkező döntés csak külön érvénytelenítési per során lenne lehetséges.

A váltóadás járulékos ügylet. Mögötte minden esetben köztörvényi jogügylet áll fenn. Abstrakt ügyletnek mondható ugyan, mert a váltó formailag maga nem utal az alapügyletre, de tényleg nem abstract, mert jelzi az alapügyletet, sőt meghatározza annyiban, hogy az alapügyletből igényeket csak az érvényesíthet, akinek a váltó birtokában van. A követelésnek nemcsak „hordozója”, de tekintve a hitelforgalom bonyolult útjait, a követelés igazolásának nélkülözhetetlen módja úgy a hitelező, mint az adós szempontjából, elkülöníti a követelést más, hasonló papír hiányában összetéveszthető vagy nehezen elválasztható követelésektől és mindig utal arra, hogy a szereplő felek között köztörvényi jogügylet keletkezett.

A hitelező akár a birtokában lévő kötelezvényre, vagy adásvételi szerződésre hivatkozik keresetében, akár pedig a létrejött jogügylet kapcsán kapott váltót mutatja be a keresetlevéllel, az érdemi kifogások mindkét perben az alapügyletre nyulnak vissza és a tényállás, melynek alapján a jogi döntés történik, a két perben azonos. A követelés alapja tehát ugyanaz, tekintet nélkül arra, hogy a váltó alapján történő perlésnél a hitelező csak magára a váltó birtokára hivatkozik. *De nem a papír birtoka az, ami jogot ad, hanem mindig az alapul szolgáló jogügylet*, sőt a papír birtoka még azt sem igazolja feltétlenül, hogy a birtokos általában jogosított-e, csupán azt, hogy ezúttal más, mint a papír birtokosa, e követeléssel nem léphet fel.

Mindebből tehát az következik, hogy a váltón szereplő kötelezettek között köztörvényi ügyletek jöttek létre. Más az elfogadó és kibocsátó között, más a kibocsátó rendelvényes, más a rendelvényes és forgatmányosa között, esetleg más csoportosítás szerint a konkrét esethez képest.

Ha tehát a saját rendeletre szóló váltó rendelvényese az elfogadó ellen fellép, bizonyos, hogy követelése mögött köztörvényi ügylet lappang és bizonyos az, hogy a váltóbirtokos a köztörvényi ügyletből folyó kötelezettségvállalás alapján lép fel az elfogadó ellen.

A Pp. 129. §-a értelmében a keresetnek magában kell foglalnia egyebek között a kereset közlését, vagyis a jog előadását, melyet a felperes érvényesíteni akar. E rendelkezés indokolása pedig azt mondja, hogy nem szükséges a törvény vagy a jogszabály idézése sem, ami a kereseti jogot meghatározza, hanem elegendő, hogy a jogállítás a kereset egész tartalmából, tehát nevezetesen a kereset megalapítására szolgáló tények előadásából megállapítható.

A Pp. 606. §-a szerint a felperes fizetési visszkeresetét meghagyásos eljárás útján érvényesítheti, ha a kereset megalapításához a váltótörvény szerint szükséges okiratokat eredetiben becsatolja, — értve ez alatt a váltót, óváslevelet, visszszámát, árfolyamjegyzéket stb.

A csatolt váltó azonban már köztörvényi ügyletre utal. Ezért a törvény nem kívánja a kereset megalapítására szolgáló tények előadását, hanem megelégszik a szükséges okiratok, a konkrét esetben a váltó becsatolásával. Tehát a váltó helyettesíti a kereset megalapítására szolgáló tények előadását. A váltófizetési meghagyás nem azt mondja csupán az adósnak: fizess a jogcímnélküli váltó alapján, hanem azt mondja: fizess azért a kötelezettségedért, amit e váltó adásakor vállaltál.

Az adós vagy kifogással támadja meg a váltófizetési meghagyást, vagy nem. Ha kifogással támadja meg, rendes per keletkezik. A per úgy folyhat, hogy a felpéres nem is adja elő a kereset megalapítására szolgáló tényeket, pl. alperes kifogása:

„a kereset időelőtti, mert a felperes 6 havi halasztást engedélyezett. Bizonyíték felperes eskü alatti kihallgatása.” A felperes esküt tesz következő vallomásra: „Én az alperesnek sem szóban, sem írásban halasztást nem adtam.” A bíró ítéletet hoz és a váltófizetési meghagyást fennállónak nyilvánítja. Indokolás: „Alperes a váltófizetési meghagyást azzal a kifogással támadta meg, hogy felperes hat havi halasztást engedélyezett. Bizonyíték gyanánt felperes eskü alatti kihallgatását kérte. A bíróság felperes eskü alatti vallomása alapján megállapította, hogy alperes halasztást nem kapott.” A végítélet jogerőre emelkedik.

Az elől közölt felsőbbbíróági álláspont szerint ebben az esetben is helye volna érvénytelenítési pernek, hiszen a peres feleknek a váltó alapjául szolgáló vételi ügyletből eredő viszonya elbírálást nem nyert és a fizetési kötelezettség jogcímnélküli váltó alapján állapított meg. Mert nyilvánvaló, hogy az előbbi pervázlatban csak a váltó szerepelt a perben, az alapügyletről szó nem esett, bár a felek tudták, miről van szó és az ítélet megdönthetetlenül helyes. Tegyük fel, hogy a bírót érdekelte volna az alapul szolgáló jogügylet és az indokolásában teljes tényállást állapított volna meg, kitérve a váltóadás alapját képező jogügyletre, úgy nyilvánvalóan csak perújítással lenne a jogerős ítélet megtámadható. Dehát az indokolás szövegezésétől függ-e az, hogy külön érvénytelenítési per indítható-e vagy perújítással legyen megtámadható a végítélet? Erre a kérdésre a perrendtartásban nem találunk feleletet.

Tovább megyek. Alperes a váltófizetési meghagyást kifogással nem támadja meg és az jogerőre emelkedik. Perelhető-e köztörvényi alapon a követelés? Természetes, hogy nem. Azonban, ha azt venném alapul, hogy „az alperes fizetési kötelezettsége fizetési meghagyás iránti kérelem és a hozzá csatolt váltó, tehát jogcím nélkül való kötelelem alapján állapított meg, a peres feleknek a váltó alapjául szolgáló vételi ügyletből eredő viszonya elbírálást nem nyert, és így a felperesek ebből származott kötelezettségének fennállása ítélt dologgá nem válhatott”, kénytelen lennék azt felelni, hogy a per sikerrel megindítható, már pedig bizonyos, hogy nem.

Nyilvánvaló, hogy a kir. Kúria álláspontját véve alapul, nemcsak érvénytelenítési pert indíthat a jogerős váltófizetési meghagyás után az adós, hanem egyéb, különösen megállapítási pereket is. Ez pedig túlságos komplikációkra vezethetne. A lehetőségeket helyszűke miatt nem közlöm.

Egyedül az az álláspont lehet helyes és minden változatban helytálló, amely szerint a váltó, mint jogcímnélküli papír, a közvetlenül szerződő felek között nem szül kötelezettséget, csupán jele, bizonyítéka, igazolása annak, hogy a váltóadással kapcsolatban alapügylet jött létre a felek között és hogy ennek alapján a felek jogokat tényleg szereztek-e, illetve szolgálta-

tásra tényleg köteleztettek-e, nem a váltón, hanem azon az alapügyleten múlik, melynek a váltóadás csupán járulékos, vagy önálló része. Ilyenkor a váltó érvényesítése és a váltóper eldöntése sohasem a váltó, mint jogcímnélküli papír alapján származott jogok érvényesítését, illetve megítélését, hanem mindig az alapügyletben vállalt jogok, illetve kötelezettségek realizálását jelenti, a váltó pedig e szempontból nem egyéb, mint az alapügylet szimbóluma.

Több mint valószínű, hogy a konkrét esetben a Kúria ítélete helyesen rendelkezett. Az indokolás azonban veszedelmeket rejt magában. Vannak esetek, mikor a rendelkezésre álló jogszabályok nem elegendők ahhoz, hogy az anyagi igazság érvényesülhessen. Ilyenkor célszerűbb és megnyugtatóbb a hatalmi szó, az elvi kijelentés.

Dr. Pethő Tibor.

Perreutasítás és mellékbeavatkozás. Adva van a következő tényállás: Végrehajtást szenvedő ingóságait elárverezték. A befolyt vételárra a sorrendi tárgyaláson, a végrehajtást szenvedő anyja lakbér címén elsőbbségi igényt jelent be. A végrehajtató ezt az igényt kifogásolja azért, mert anya és fia tulajdonostársai annak a háznak, amelyben külön-külön lakásuk van és így a végrehajtást szenvedő háztulajdonosi jogán lakik a házban és valószínűtlen, hogy a másik társtulajdonosnak bért fizet, illetve neki bérral tartozik.

A bíró az elsőbbségi igényt bejelentő anyát a V. T. 119. §-a alapján fiával, a végrehajtást szenvedővel szemben perre utasítja. Az anya a fia ellen 760 P lakbértartozás címén a keresetet benyújtja, de mert a végrehajtatonak eleve az a gyanuja, hogy a végrehajtást szenvedő a kitűzött tárgyaláson nem fog megjelenni, ő megjelenik a tárgyaláson és amikor alperesért senki sem jelentkezik, ő mint mellékbeavatkozó kéri az ügy letárgyalását, meg akarja akadályozni, hogy a bíróság a végrehajtást szenvedő ellen mulasztási ítéletet hozzon és védekezésével el akarja érni a kereset elutasítását.

Attérek ezután az ügy jogi megvilágítására:

A V. T. fent hivatkozott 119. §-a cogens szabályként mondja ki azt, hogy az elsőbbségi igénylőt a végrehajtást szenvedővel szemben kell perre utasítani. Ugyanez a törvényhely megállapítja, hogy a kifogásolónak, vagyis a jelen esetben a végrehajtatonak joga van ezen perbe beavatkozni.

A fenti tényállás mellett most már az a kérdés, hogy a végrehajtató beavatkozhat-e a perbe olyképpen, hogy a tárgyalásra megidézett, de meg nem jelent végrehajtást szenvedő alperes helyett ő terjeszti elő a kereset elutasítására vonatkozó ellenkérelmet?

A Pp. 85. §-a szerint a mellékbeavatkozó a per bármelyik szakában a per jogerős eldöntéséig beavatkozhat a perbe. Beavatkozhat tehát a tárgyalások során, az elsőfokú ítélet ellen benyújtott fellebbezésével, sőt a bírói gyakorlat szerint felülvizsgálati kérelemmel is, mert ezek mind a pernek különböző szakai. A fent vázolt esetben azonban, minthogy alperes nem jelent meg és nem bocsátkozott perbe, nem lévén per, azt kellene mondanunk, hogy olyan perbe, amely nincsen, nem lehet beavatkozni.

Ez az álláspont természetes és tetszetős is és összhangban is van a per létezésének jogi fogalmával, mégsem helytálló, nem fedi a törvény intencióját, nem következetes és nem is célszerű.

A mellékbeavatkozás célja a Pp. 84. §-a szerint valamelyik per-